

Minister
Zdrowia

ZPP.050.80.2024.MG
Warszawa, 16 października 2024

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek
Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

Odpowiadając na interpelację nr 5087 w sprawie problemu zażywania fentanylu w Polsce, złożoną przez Panią Marię Koźlakiewicz, Posel na Sejm RP, zwracam się z uprzejmą prośbą o przyjęcie poniższych informacji.

Uprzejmie informuję, że w Polsce systematycznie monitorowana jest sytuacja zarówno w zakresie fentanylu jak i wielu innych, nowych substancji psychoaktywnych, które występują na scenie narkotykowej i stanowią zagrożenie dla zdrowia publicznego. Biorąc pod uwagę, że nowe substancje psychoaktywne pojawiają się nie tylko w Polsce, ale na całym świecie, monitorowanie może być skuteczne tylko wtedy, gdy opiera się na wymianie informacji pomiędzy wieloma krajami. Pozwala to przewidzieć nowe zjawiska oraz skuteczniej im przeciwdziałać.

Polska przynależy do Systemu Wczesnego Ostrzegania o Nowych Substancjach Psychoaktywnych (SWO), który jest pierwszym z trzech etapów mechanizmu funkcjonującego w Unii Europejskiej zaprojektowanego po to, aby szybko wykrywać, oceniać oraz odpowiadać na zagrożenia związane z nowymi substancjami psychoaktywnymi. Celem funkcjonowania SWO jest zapewnienie szybkiej wymiany informacji pomiędzy Europejskim Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii w Lizbonie (od 1 lipca 2024 r. przekształcone w Europejską Agencję ds. Narkotyków), Krajowymi Systemami Wczesnego Ostrzegania, Europolem, Europejską Agencją Leków (EMA) oraz Komisją Europejską.

Ponadto w celu ograniczenia nadmiernej preskrypcji produktów leczniczych zawierających środki odurzające i substancje psychotropowe w Ministerstwie Zdrowia trwają prace nad nowelizacją rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 11 września 2006 r. w sprawie środków odurzających, substancji psychotropowych, prekursorów kategorii 1 i preparatów zawierających te środki lub substancje (Dz.U. z 2024 r. poz. 373).

Zmiany mają na celu wzmocnienie nadzoru nad preskrypcją substancji kontrolowanych, a tym samym ograniczenia nadmiernej preskrypcji przez tzw. receptomaty oraz w ramach teleporady, a także ograniczenia negatywnych zjawisk społecznych związanych z nadużywaniem tego rodzaju substancji, co skutkuje uzależnieniami lekowymi, w tym związanymi z koniecznością hospitalizacji lub dalszego leczenia farmakologicznego, co oprócz ww. wskazanych negatywnych następstw zdrowotnych i społecznych, powoduje również zwiększone nakłady publiczne na ochronę zdrowia.

Kluczową zmianą jest wprowadzenie wykazu środków odurzających, substancji psychotropowych lub prekursorów kategorii 1, na które wystawienie recepty będzie musiało zostać poprzedzone osobistym zbadaniem pacjenta przez osobę wystawiającą tę receptę (brak możliwości wystawienia jej za pośrednictwem teleporady). Ograniczenie nie będzie miało zastosowania do przypadków, gdy dotyczy to kontynuacji leczenia preparatem, a osobą wystawiającą receptę jest lekarz udzielający świadczeń opieki zdrowotnej w ramach umowy o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 146, 858 i 1222), z wyłączeniem umowy dotyczącej nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej.

W wykazie środków odurzających, substancji psychotropowych lub prekursorów kategorii 1, na które wystawienie recepty będzie musiało zostać poprzedzone osobistym zbadaniem pacjenta zdecydowano ująć następujące substancje: fentanylny, morfina, oksykodon oraz konopi ziele innych niż włókniste oraz wyciągi, nalewki farmaceutyczne, a także wszystkie inne wyciągi z konopi innych niż włókniste oraz żywicę konopi, albowiem w ocenie autorów projektu stosowanie tych substancji w najwyższym stopniu wiąże się aktualnie z ryzykami opisanymi powyżej.

Projekt, po zebraniu wszystkich uwag w toku uzgodnień, konsultacji publicznych i opiniowania, uzyskał ostateczny kształt i został 8 października 2024 roku skierowany do Rządowego Centrum Legislacji celem rozpatrzenia przez komisję prawniczą.

Dodatkowo w dniu 17 czerwca 2024 r. Minister Zdrowia podpisał Zarządzenie dotyczące wprowadzenia obowiązku dla Centrum e-Zdrowia przekazywania ministrowi właściwemu

do spraw zdrowia raportu dotyczącego recept na produkty lecznicze zawierające substancje psychotropowe i środki odurzające. Codzienne raporty są na bieżąco analizowane i w przypadku pojawienia się uzasadnionych podejrzeń co do możliwości popełnienia przestępstwa, MZ kieruje zawiadomienie do organów ścigania.

Ponadto, przedstawiciele Ministerstwa Zdrowia zostali włączeni w strukturę Międzyresortowy Zespół do spraw leków narkotycznych, powołanego przez Ministerstwo Finansów Krajową Administrację Skarbową. W skład ww. zespołu weszli również przedstawiciele Komendy Głównej Policji, Prokuratury Krajowej, GIS oraz GIF.

Uprzejmie informuję, że organy Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej (PIF), na podstawie ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2023 r. poz. 1939), sprawują nadzór nad wytwarzaniem i obrotem m.in. środków odurzających i substancji psychotropowych. Niemniej nadzór ten dotyczy wyłącznie legalnego obrotu. Tam, gdzie mamy do czynienia z nielegalnym wytwarzaniem, przetwarzaniem lub obrotem, właściwe są organy ścigania.

Ponadto uprzejmie informuję, że podejmowane są systematyczne działania kierowane do grup szczególnie narażonych na podjęcie tych ryzykownych zachowań (osoby z tzw. grup ryzyka, użytkownicy substancji psychoaktywnych).

Posługując się typologią profilaktyki, uwzględniając stopień ryzyka wystąpienia niepożądanego zachowania wśród grupy odbiorców, czyli podział profilaktyki na: uniwersalną, selektywną i wskazującą - nie należy stosować metod i treści dotyczących wąskiego grona odbiorców (selektywna/wskazująca) wobec ogólnej populacji/szerokiego grona, którego problem nie dotyczy (uniwersalna).

Działania edukacyjne realizowane w szkołach, czy w grupach osób w niskim stopniu narażonych na kontakt z tymi substancjami nie są więc w tym przypadku rekomendowane, ponieważ spowodować mogą wiele niepożądanych skutków. Dostępne informacje na temat zagrożenia jakie niosą ze sobą opioidy (w tym fentanyl), z których mogą korzystać terapeuci, osoby pracujące z grupami ryzyka, oceniane są jako wystarczające, choć oczywiście będą aktualizowane przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom. Planowany jest w najbliższym czasie webinar dla osób pracujących w systemie uzależnień na temat zagrożeń związanych z fentanydami.

Programy profilaktyczno-edukacyjne powinny opierać się na skutecznych strategiach profilaktycznych (np. rozwijaniu umiejętności życiowych, rodzicielskich, budowaniu więzi ze szkołą, mentoringu), nie koncentrując się na pojedynczych zachowaniach ryzykownych, a raczej zajmując się przyczynami ich występowania. Programy takie są realizowane na szeroką skalę m.in przy wsparciu finansowym przez jednostki samorządu terytorialnego.

Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom systematycznie wspiera i upowszechnia takie działania, szczególnie poprzez Programy Rekomendowane w Systemie Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego, realizujące główny cel profilaktyki zachowań ryzykownych: przeciwdziałanie wystąpieniu zachowań ryzykownych zanim one się pojawią. Cel ten jest realizowany poprzez oddziaływanie na czynniki ryzyka (ograniczanie ich wpływu) oraz wzmacnianie czynników chroniących, przy zastosowaniu skutecznych strategii profilaktycznych i innych zaleceń zgodnych z międzynarodowymi standardami jakości.

Zalecenia Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) z 2023 r., dotyczące opioidów/fentanylu nie wskazują na konieczność tworzenia nowych programów czy działań kampanijnych zwiększających świadomość społeczną. WHO podobnie jak Biuro Narodów Zjednoczonych ds. Narkotyków i Przemocności (UNODC) promują i zalecają wszystkim krajom, które podpisały międzynarodowe konwencje narkotykowe podjęcie działań zapewniających dostępność do środków odurzających i substancji psychotropowych pozostających pod międzynarodową kontrolą - do celów medycznych i naukowych a zapobieganie ich nielegalnemu wykorzystywaniu i nadużywaniu. Inne ważne rekomendacje WHO obejmują monitorowanie trendów dotyczących używania/zatruciu opioidami, zapewnienie dostępu do leczenia, w tym leczenia substytucyjnego, programów ograniczania szkód oraz szczególną uwagę przywiązuje się do zapewnienia dostępności naloksonu oraz szkolenia w zakresie udzielania pierwszej pomocy medycznej.

Ponadto uprzejmie informuję, że m.in. Centralne Biuro Śledcze Policji (CBŚP) oraz Biuro Kryminalne Komendy Głównej Policji prowadzą działania na poziomie międzynarodowym.

Platforma Empact to inicjatywa państw członkowskich UE w zakresie bezpieczeństwa mająca na celu identyfikację, priorytetyzację i przeciwdziałanie zagrożeniom stwarzanym przez zorganizowaną i poważną przestępczość międzynarodową. Empact skupia szeroki zakres multidyscyplinarnych specjalistów z państw członkowskich i krajów trzecich w celu podjęcia konkretnych działań przeciwko siatkom przestępczym. Jednym z priorytetowych komponentów jest zwalczanie handlu narkotykami syntetycznymi/NSP. Przygotowany został Operacyjny Plan Działań platformy EMPACT NPS/Narkotyki Syntetyczne na lata 2024-2025. W ramach przedmiotowego planu CBŚP będzie realizować między innymi dwa działania skierowane na tematykę syntetycznych opioidów:

Działanie 1.3: Wspieranie wymiany informacji dotyczących zatruciu, znaczących przejęć oraz kluczowych pośredników zaangażowanych w handel syntetycznymi opioidami do i z Europy.

Działanie 7.1: Opracowanie kampanii prewencyjnych podnoszących świadomość w zakresie kwestii szkodliwych skutków zażywania narkotyków syntetycznych - działanie to obejmuje przygotowanie i organizację corocznych (lata 2024-2025) kampanii prewencyjnych na poziomie Unii Europejskiej.

Kampanie prewencyjne finansowane będą ze środków EMPACT NPS/Narkotyki Syntetyczne w ramach projektu pn. „Crystal palace”, którego liderem jest CBŚP, a partnerami włoska Centralna Dyrekcja Antynarkotykowa oraz niderlandzka Policja Krajowa. Głównym celem projektu jest identyfikacja sieci przestępczych zaangażowanych w produkcję i handel NSP i narkotykami syntetycznymi w wymiarze globalnym.

W związku ze stale narastającym zagrożeniem powodowanym przez narkotyki syntetyczne Stany Zjednoczone podjęły działania dyplomatyczne mające na celu zwrócenie uwagi wspólnoty międzynarodowej na problem, szeroką mobilizację poparcia politycznego i podjęcie działań w celu przeciwdziałania zagrożeniom dla zdrowia publicznego i bezpieczeństwa stwarzanymi przez narkotyki syntetyczne. Inicjatywa Sekretarza Stanu Anthony Blinkena pn. *Globalna Koalicja na rzecz Przeciwdziałania Zagrożeniom związanym z narkotykami syntetycznymi* ma na celu zgromadzenie grupy krajów w celu zwalczania zagrożenia ze strony narkotyków syntetycznych, w tym fentanylu. Globalna koalicja zdecydowała się na utworzenie siedmiu podgrup roboczych, które zapewniają możliwość wymiany wiedzy, doświadczeń i najlepszych praktyk między krajami i organizacjami międzynarodowymi. Grupy te mają także za zadanie formułowanie rekomendacji dla rządów i innych interesariuszy, a także identyfikowanie możliwości wsparcia technicznego. Eksperti z Polski uczestniczą w pracach podgrup: 1.2 (przedstawiciel CBŚP), 2.1, a także 2.2 (przedstawiciel Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom).

Z wyrazami szacunku

z upoważnienia Ministra Zdrowia
Wojciech Konieczny
Sekretarz Stanu
/dokument podpisany elektronicznie/